

Redaktionell kommentar 2025:1

Redaktionell kommentar
Angelika Kullberg^{1*}

¹ Redaktör, Forskul

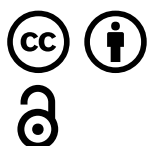
*Korresponderande författare:
Angelika Kullberg
red@forskul.se

Forskning om undervisning och
lärande, vol. 13, nr 1, 2025, s. 4–6
DOI: [10.61998/forskul.v13i1.48637](https://doi.org/10.61998/forskul.v13i1.48637)
ISSN: 2001-6131

Publicerad: 2025-03-25

© 2025 Angelika Kullberg.

Denna artikel publiceras med öppen
tillgång under villkoren i Creative
Commons. Erkännande-licensen
CC BY 4.0, som tillåter användning,
spridning och reproduktion i vilket
medium som helst, förutsatt att
originalverket är korrekt citerat.

Tidskriften *Forskning om undervisning och lärande*, Forskul, publicerar och sprider forskningsresultat som ger lärare inom skolväsendet både teoretiska och praktiska verktyg för att stärka barn och elevers lärande. Forskning om undervisning som bedrivs av, och i samverkan med lärare ökar resultatens användbarhet i praktiken och bidrar samtidigt till att utveckla lärares professionella kunskapsbas. Den 1 september träder ett nytt nationellt professionsprogram i kraft för rektorer, lärare och förskollärare. Ett syfte med programmet är att ge lärare redskap och möjlighet att systematiskt kunna utveckla undervisningen i förskolan och skolan. Skolverket betonar att kompetensutvecklingen inom programmet bör utgå från barnens och elevernas behov och främja deras lärande. Särskilt lyfts kollegialt lärande och praktisknära forskning fram som centrala inslag för att utveckla undervisningen. Förhoppningsvis leder detta till ökade resurser och fler möjligheter för praktisknära forskning om lärande och undervisning. På så vis kan samarbeten mellan skola och akademi stärkas och förlängas. *Forskning om undervisning och lärande* spelar en central roll i att kommunicera den praktisknära forskningen som genomförs i samarbete med lärare.

Det första numret för året innehåller fem artiklar. Fyra av artiklarna berör läs- och skrivundervisning och en handlar om undervisning om skapande av digitala animationer. Artiklarna spänner från förskolan till gymnasiet, vilket visar på bredden inom forskning om undervisning och lärande i tidskriften.

Den första artikeln, *Förskollärares resonemang om bokens funktioner i högläsning*, handlar om hur lärare resonerar om bokens funktioner vid högläsning. Författarna **Cecilia Lindström**, **Maria Simonsson** och **Niklas Pramling** har, efter fokusgruppintervjuer med förskollärare, analyserat de olika funktioner som boken ges och sammanfattar dessa i termer av fem olika metaforer: *fönster*, *spegel*, *generator*, *punktum* och *motvikt*. Metaforerna synliggör hur böcker kan användas i un-

dervisningen utifrån ett flertal olika syften. Böcker kan exempelvis låta barn ta del av en större variation av erfarenheter och kulturella praktiker. Boken kan här ses som ett *fönster* till nya erfarenheter. En annan metafor synliggör hur barn genom högläsning ges möjlighet att bearbeta tidigare erfarenheter genom att ta del av andras erfarenheter. Boken blir en *spegel* där barnen kan jämföra och bearbeta sina egna erfarenheter med andras. Genom att synliggöra bokens funktioner vid högläsning kan studien bidra till kunskap om högläsningens möjligheter och betydelsen av val av litteratur.

Den andra artikeln, *Hybrida läraaktiviteter för att främja sexåringars meningsskapande*, handlar om vilken roll eleverna tar eller får i förhållande till de förkunskaper de har när de i grupp ska skapa digitala animationer i svenska, matematik och kemi. Författarna **Marina Wernholm**, **Emelie Patron**, **Kristina Danielsson**, **Andreas Ebbelind** och **Hanna Palmér** har analyserat videoobservationer där elever genomför aktiviteten. På liknande sätt som i den första artikeln beskrivs elevernas positioneringar i aktiviteten i form av fem metaforer: *kaptan*, *guide*, *utforskare*, *missnöjd passagerare* och *passagerare*. Resultatet visar även att eleverna använder olika kompetens i samband med skapandet av animeringarna, såsom digital kompetens, social kompetens och ämneskompetens. De olika positioneringarna har betydelse för lärares planering av arbete med digitala aktiviteter för att kunna avgöra vilken stöttning elever kan behöva i olika grupper, för att alla elever ska kunna delta på ett meningsfullt och sätt få möjlighet att utveckla digitala kompetenser.

Tredje artikeln har titeln *"Står det liksom huller och buller, ja men hur ska jag kunna bedöma den här texten då?" – lågstadielärares konstruktion av diskursiva regler för narrativt skrivande*, och handlar om lärares textförväntningar och deras skriftliga återkopplingar på elevernas texter i årskurs 2, när undervisningen har utgått ifrån den grafiska modellen Berättelseansiktet. Författarna **Kim Ridell** och **Robert Walldén** har analyserat lärares bedömning och skriftliga kommentarer på yngre elevers texter. Artikeln erbjuder praktiska designval i undervisning om berättelseskritik för yngre elever, bland annat att lärare bör uppmärksamma textförväntningar med konkreta exempel när de uppfylls i stället för när de saknas, till exempel påpeka när det finns en röd tråd i stället för att uppmärksamma när den saknas.

Den fjärde artikeln, *"Jag har ju bilder i huvudet så då försöker jag beskriva så mycket jag kan" – hur elever erfar beskrivningar i berättelser och vad undervisningen behöver synliggöra*, är författad av **Anja Thorsten**. Elevtexter och elevintervjuer har analyserats med fenomenografi för att få kunskap om hur elever i årskurs 3 och 4 erfar innebörden av beskrivningar i berättelser. Fem kategorier identifierades, varav A är den mest utvecklade kategorin. Beskrivningar erfars som att A) *bygga upp en spänning*, B) *påverka läsarens sinnesstämningar*, C) *överföra inre bilder*, D) *lägga till detaljer*, och E) *rada upp händelser*. Utifrån utfallsrummet så har sex kritiska aspekter, som beskriver vad som särskiljer kategorierna, identifierats. Om man som lärare kan identifiera hur eleverna erfar beskrivningar i berättelser kan man använda de kritiska aspekterna som underlag i undervisningen för att utveckla elevers förståelse för vad beskrivningar i berättelser innebär.

Den sista artikeln, *Referenshantering i gymnasieskolan – undervisning för skrivutveckling och diskursiv flexibilitet*, handlar om resultatet från en learning study om elevers användning av källor för att föra välgrundade och transparenta resonemang i en text. Författarna **Josefin Hellman**, **Cecilia Oskarsson** och **Viktor Björklund** har identifierat sex aspekter som var kritiska för att eleverna skulle utveckla förmågan att kunna använda källor. Exempelvis synliggjordes det i undervisningen att skrivnormer varierar beroende på vilket ämne man skriver om, till exempel mellan samhällskunskapen och naturvetenskapen. Förutom att kritiska aspekter från tidigare studier användes för att designa undervisningen så identifierades även nya kritiska aspekter, till exempel att normerna för hur transparens uttrycks varierar med litteracitetspraktik.

Studien visar bland annat hur lärare kan hjälpa elever att navigera mellan olika skolämnens referensnormer.

Det här redaktörsordet är mitt första som ny redaktör för Forskul. Jag ser fram emot att arbeta i nära kontakt med författare, granskare, redaktionsråd, redaktionskommitté och ansvarig utgivare Malin Tufvesson, generalsekreterare för Lärarstiftelsen, för att på bästa sätt utveckla tidskriften så att den kan bidra stort till både lärares praktik och elevers lärande. Jag vill även passa på att rikta ett stort och varmt tack till de granskare som bidragit med sitt arbete. 2024 har 39 granskare medverkat i granskningsprocessen för Forskul och bidragit till beslut att acceptera och refusera artiklar. Följande granskare som har bidragit med sitt arbete under 2024 har givit sitt samtycke till att presenteras här: Maria Andrée, Ingrid Carlgren, Kristina Danielsson, Helena Ehriander, Sara Ekström, Jenny Folkeryd, Niklas Gerike, Anna-Lena Godhe, Caroline Graeske, Angelika Kullberg, Viveca Lindberg, Stefan Lundström, Anna Lyngfeldt, Maria Löfgren, Johanna Lönngren, Anna Nordenstam, Marie Nordmark, Rimma Nyman, Astrid Petersson, Ulla Runesson Kempe, Ulli Samuelsson, Catharina Schmidt, Linnéa Stenliden, Cecilia Sveider, Anette Svensson, Anna-Ida Säfström, Torbjörn Tambour, Anja Thorsten, Ola Uhrqvist, Paola Valero, Robert Walldén, Anna Wernberg, Simon Wessbo, Olle Widhe och Daroon Yassin.

Angelika Kullberg

Angelika Kullberg är redaktör för Forskning om undervisning och lärande. Hon är professor i ämnesdidaktik med inriktning mot matematik på Göteborgs universitet. Hon har bedrivit undervisningsutvecklande forskning tillsammans med lärare i över 20 år. Sedan några år tillbaka är hon vice president i World Association of Lesson Studies (WALS).